

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Maria Halamska

Portret uczonego. Recenzja książki Zbigniew Tadeusz Wierzbicki. *Uczony i społecznik*, pod redakcją Andrzeja Kalety, Wojciecha Kniecia, Włodzimierza Winclawskiego i Grzegorza Zabłockiego*

Portrait of a Scholar. Review of the Book Zbigniew Tadeusz Wierzbicki. *Savant and Social Activist*, edited by Andrzej Kaleta, Wojciech Kniec, Włodzimierz Winclawski and Grzegorz Zabłocki

Recenzowana praca zbiorowa poświęcona jest profesorowi Zbigniewowi Tadeuszowi Wierzbickiemu. Jak sam podtytuł wskazuje, omówiono w niej jego dorobek naukowy i działalność społecznikowską. Książka składa się z czterech części: pierwszej, poświęconej osobie i osobowości Profesora (gdzie odnotować trzeba interesującą próbę charakterystyki postaci za pomocą analizy egodokumentalnej), drugiej, w której w syntetyczny sposób omówiono dorobek naukowy Wierzbickiego, trzeciej charakteryzującej jego działalność społeczną oraz czwartej zawierającej bibliografię publikacji Profesora.

Z punktu widzenia socjologii wsi najważniejsza jest część druga poświęcona dokonaniom naukowym. Wysoko ją oceniam. Zawiera ona sześć opracowań renomowanych autorów, które składają się na syntetyczne omówienie spuścizny naukowej Wierzbickiego: bardzo ciekawie ujęto bowiem Jego wkład w polską monografistykę (Izabella Bukraba-Rylska) oraz scharakteryzowano koncepcję AiRSL

Prof. dr hab. Maria Halamska, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Zakład Socjologii Wsi, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa, e-mail: m.k.halamska@uw.edu.pl, ORCID: 0000-0003-4133-9935.

* Zbigniew Tadeusz Wierzbicki. *Uczony i społecznik*, A. Kaleta, W. Kniec, W. Winclawski, G. Zabłocki (red.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2021, ss. 348.

Utwór dostępny jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe.
[Creative Commons CC BY 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

(Aktywizacja i Rozwój Społeczności Lokalnych) i jej amerykańskie korzenie (Paweł Starosta) – prekursorskie idee, które później złożyły się na koncepcję *sustainable development* (Krzysztof Gorlach), a ich szczególne rozwinięcie znalazło zaś wyraz w koncepcji sozoekologii społecznej (Barbara Bożętka). Całość części drugiej dopełniają rozważania o wkładzie Profesora w konceptualizację socjologii regionu (Jacek Poniedziałek) oraz o religijności stanowiącej integralną część tradycyjnej społeczności wiejskiej (Stanisław Kłopot i Barbara Szczepańska). Jest to spójna część pracy, w której w syntetyczny sposób ujęto znaczenie myśli Wierzbickiego dla rozwoju polskiej socjologii wsi, by ona – trawestując przytoczone przez Gorchacha powiedzenie Roberta K. Mertona – stając na ramionach olbrzymów, widziała dalej.

Bardzo interesująca jest również część trzecia, mająca zgoła odmienny charakter. Ukazuje bowiem – można by powiedzieć ekstraordynaryjną – działalność społeczną Wierzbickiego, „Buntownika Młodego Duchem” (Wojciech Kniec). Ta jego działalność albo tropiła bardzo ważne defekty polskiego społeczeństwa i ich zakorzenienie w obyczaju i kulturze (alkoholizm), albo wyprzedzała nie tyle ich pojawienie się, ile uświadczenie ich roli w dalszym rozwoju (stosunek do przyrody). Tę rolę widać przede wszystkim w założonej i redagowanej przez Wierzbickiego do końca życia dyskusyjnej trybunie *Bunt Młodych Duchem*. Podobny charakter miało pismo *Trzeźwość* (później *Trzeźwość i Zdrowie*). Ten ostatni wątek jest w książce bardzo starannie opracowany (Ewelina Tobolska), a pojawiające się na łamach tych pism opisy problemów mogą stanowić materiał źródłowy w innych badaniach (np. dotyczących wpływu alkoholizmu na sytuację kobiet [prekursor ujęcia genderowego] czy na przemoc w rodzinie). Znakomitym uzupełnieniem jest tu bibliografia publikacji starannie opracowana przez Grzegorza Zabłockiego (część czwarta). Warto pamiętać, że podejmowanie tych problemów, analiza ich uwarunkowań i społecznych skutków stawała się zarazem manifestacją postawy politycznej, co – nie tylko w PRL – nie ułatwiała Wierzbickiemu życia. Lekturę części trzeciej polecałabym szczególnie wszystkim zajmujących się edukacją i jej reformowaniem (?): opracowania w tej części wskazują bowiem wpływ środowiska rodzinnego, szkoły, kręgu towarzyskiego i „znaczących innych” (Amerykanów, Anglików, Francuzów) oraz ich rolę w kształtowaniu się naukowych koncepcji. Ci ostatni nie pojawiali się jednak przypadkowo.

Monografia ta jest pierwszą publikacją w całościowy sposób ujmującą dorobek Zbigniewa Tadeusza Wierzbickiego, którego wkład w rozwój polskiej socjologii wsi jest niekwestionowany. W części drugiej w spójny sposób przedstawiono – na tle światowego dorobku – koncepcje teoretyczne Profesora, co ukazuje także jego rolę w ich implementacji na grunt polski. Dochodziło do tego także w przypadku społecznych praktyk, czego przykładem jest ruch AA (Anonimowych Alkoholików). Opracowanie to stanowi bez wątpienia przyczynek do historii socjologii wsi (części

pierwsza, druga i czwarta) oraz historii ruchów społecznych w Polsce (część trzecia). Praca jest bardzo dobrze skomponowana, podział na części i ich wewnętrzna struktura – logiczna i przemyślana. Język publikacji zaś – co jest typowe dla prac zbiorowych – zindywidualizowany. Omawiana książka oparta jest na wielu źródłach. Są to oczywiście tzw. źródła zastane. Spuściznę naukową Wierzbickiego przedstawiono w szerszym kontekście światowego i krajowego dorobku danej epoki, co umożliwiło ukazanie prekursorskiej roli Profesora w nauce i działalności społecznej. Obficie wykorzystywana jest również publicystyka Jego autorstwa, także w opracowaniach dotyczących koncepcji naukowych. Bardzo ciekawe jest zastosowanie innowacyjnej analizy dokumentów osobistych (tu korespondencji).

Warto, by po książkę sięgnęli młodzi w ramach studiów nad historią socjologii. Ale również wszyscy ci, którym wydawało się, że dobrze znają Profesora – wiele się bowiem mogą jeszcze o nim dowiedzieć.